

ІНТЕРНЕТ-ЦЕНТР У ДІЇ

Ні для кого не є новиною, що авторитет бібліотеки серед населення перш за все залежить від якості її фонду. Якщо є що новеньке почитати, можливість отримати цільову інформацію, члени громади, як правило, звертаються до неї, ні – ігнорують. Останнім часом книжкові зібрання бібліотек через постійне недофінансування дуже збідніли. Тож виникає потреба у пошуку нових шляхів, щоб наблизити читача до книги. Одним із них є використання ресурсів Інтернету.

Відкриття Інтернет-центру в Карлівський центральній районній бібліотеці Полтавської області стало помітною подією в житті міста і району. Адже тепер перед карлівчанами відкрилися практично необмежені можливості одержання потрібної інформації. Ініціатором створення Центру став голова райдержадміністрації С. Шевченко. Саме за його підтримки та голови райради П. Світлика ЦРБ підключено до Мережі. Чималу роботу провели і працівники райвідділу культури, самої бібліотеки, районного Будинку культури, які подбали про виділення для Інтернет-центру зручного приміщення, підведення до нього відповідних комунікацій. І хоча технічний потенціал Центру поки що невеликий – усього 3 комп'ютери, але це значно розширило інформаційні можливості книгозбірні. Незважаючи на те, що користування Інтернет-центром є платним, кількість відвідувачів ЦРБ збільшилася, серед них є й ті, хто раніше не переступав її поріг.

Внаслідок проведення індивідуальних та групових навчань з інформаційної культури, щодо користування пошуковими системами, ресурсами бібліотек наші постійні користувачі набули практичних навичок самостійної роботи в Мережі. Найбільш запитуваними темами, за наслідками реєстрації, є: економіка, бізнес, підприємництво, техніка, політика, право, автомобілі тощо. Учні шкіл використовують ресурси Інтернету для поглиблення своїх знань із різних предметів, щоб дізнатися про актуальні музичні, спортивні новини, поспілкуватися зі своїми ровесниками з різних куточків країни та світу.

Для тих, хто цікавиться теоретичними питаннями віртуального світу, діє виставка літератури та періодичних видань «Бібліотека. Комп'ютер. Інтернет». Також для користувачів розробляються рекомендаційні вебліографічні покажчики, списки, огляди сайтів на теми: «Історична інформація», «Літературні сайти», «Про комп'ютер», «Музика» тощо.

Бібліотека як член робочої групи з видання книги енциклопедичного спрямування з історії Карлівщини активно використовує Інтернет-сайти для розшуку матеріалів про видатних краян. Саме завдяки цьому було знайдено інформацію про відомих земляків, імена яких не були широко відомими на теренах рідного краю: перекладача, літератора Івана Бабича; скромного вчителя, творця славнозвісної пісні на слова Т. Шевченка «Заповіт» Гордія Гладкого; заступника народного комісара легкої промисловості УРСР Миколи Борисенка; діяча кооперативного руху, члена правління Московського народного банку, керуючого Радюю Об'єднаної кооперації Росії Андрія Кулижного та ін.

Інтернет «відкрив» двері не тільки в безмежний всесвіт інформації, а й зробив бібліотеку справді публічною. Адже ці зміни в обслуговуванні користувачів привернули увагу багатьох членів спільноти, особливо школярів, студентів-заочників, бізнесменів.

Для того, щоб робота Інтернет-центру велася більш предметно і цілеспрямовано, було введено нову штатну одиницю бібліотекаря-консультанта. Цю посаду зайняла енергійна студентка-заочниця Харківської державної академії культури Л. Баглай. Саме завдяки її знанням і старанням організація роботи з користувачами в Центрі набуває методичного осмислення. Не забуто і працівників бібліотеки, які тепер мають змогу регулярно вчитися комп'ютерної грамотності, пізнавати секрети користування ресурсами Мережі.

Інтернет-центр існує ще небагато часу, та у працівників Карлівської ЦРБ є немало планів, задумів щодо його використання у роботі бібліотеки для покращання обслуговування користувачів.

З. Бондаренко

ПРЕДСТАВЛЯЄМО

НОВЕ ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ
ПРО БІБЛІОГРАФІЧНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ

Метабібліографія України (2007–2008) : бібліогр. покажч. / Держ. заклад «Нац. парлам. б-ка України» ; упоряд. І. А. Ігнатецька ; наук. ред. В. О. Кононенко. – К., 2009. – 264 с.

Важливою умовою використання бібліографічних ресурсів є інформування про них. Цю функцію виконує метабібліографія (бібліографія бібліографії) – самостійний вид, об'єктом обліку і аналізу якого є бібліографічні посібники [1]. Її призначення – інформування про бібліографічну продукцію; оцінка повноти бібліографічного репертуару; створення джерелознавчої бази для вивчення історії, теорії і методики

бібліографії та викладання бібліографічних дисциплін.

Покажчики бібліографічних посібників дають можливість робити висновки про ступінь розвитку, методичний рівень бібліографічної діяльності, стан бібліографічної забезпеченості окремих галузей знань і категорій споживачів інформації, а також прогнозувати створення нових посібників, які мають усунути лакуни у великому масиві бібліографічної продукції.

Сьогодні в Україні створено величезну кількість бібліографічних покажчиків – як окремо виданих, так і вміщених на сторінках книг та журналів. Прикнижкова,

В. Кононенко,
І. Ігнатецька

пристатейна бібліографія часом не менш цінна, ніж спеціальні бібліографічні видання. На жаль, значний масив посібників недостатньо використовується через відсутність спеціального довідника, за допомогою якого можна було б легко розшукати інформацію про них [2].

Функції поточного універсального покажчика бібліографічних посібників України в 1971–2006 рр. виконувало видання Національної парламентської бібліотеки України «Бібліотекознавство і бібліографія України», яке разом із публікаціями щодо бібліотечної справи містило досить повну інформацію про бібліографічні посібники, випущені бібліотеками та іншими закладами країни. У ньому було представлено значну частину бібліографічних ресурсів держави, хоча обліковувалися лише посібники, що надійшли до фондів НПБУ.

В останні роки число окремо виданих бібліографічних посібників, фундаментальних прикнижкових бібліографій значно збільшилось. У зв'язку з цим постійно зростає обсяг суто бібліографічної частини посібника «Бібліотекознавство і бібліографія України» (в основному за рахунок прикнижкової бібліографії), що викликало певні видавничі труднощі. Разом із цим, цінна бібліографічна інформація для широкого загалу залишалася закритою, адже видання адресовано, в першу чергу, бібліотечним фахівцям, хоча містить інформацію, корисну для спеціалістів різних галузей науки, економіки, культури. Тому виникла необхідність створити окремий покажчик – довідкове видання універсального типу про бібліографічні ресурси країни.

Враховуючи це, НПБУ з 2009 р. розпочала випуск щорічного покажчика «Метабібліографія України». Його завдання – якнайповніше представити інформацію про бібліографічні посібники, що вийшли друком в Україні та були підготовлені бібліотеками різних видів і форм власності, науковими установами, вищими навчальними закладами, окремими громадянами.

Кілька слів про те, чому саме таку назву обрали упорядники. Вид бібліографії, призначення якого полягає в організації інформації щодо бібліографічних посібників, на різних етапах розвитку називали: «бібліографічний репертуар», «література бібліографії», «бібліографія другого ступеня», «бібліографія бібліографії». Термін «бібліографія бібліографії», хоч і добре знайомий, звичний, але не зовсім вдалий у словесному вигляді через тавтологію; він незрозумілий не бібліографам, оскільки аналогічні поняття відсутні в інших сферах.

В останній час неодноразово поставало питання про доцільність заміни терміна «бібліографія бібліографії» на більш лаконічний і позбавлений тавтології – «метабібліографія» (від грец. meta – за, після) [3–6]. Слова, що створюються за допомогою префікса «мета», означають знання, котрі виникають у певні моменти розвитку галузі діяльності, наукової дисципліни, коли усвідомлюється необхідність осмислення, узагальнення накопиченого матеріалу. Сьогодні існують і активно використовуються терміни «метagalактика», «метайнформація», «метадані» (для опису електронних ресурсів) та ін. Враховуючи вищесказане, укладачі зупинилися на назві «Метабібліографія України».

Перший випуск покажчика представляє бібліографічну продукцію за 2007–2008 рр. Надалі він інформуватиме про доробок бібліографів за один рік.

Відбір матеріалів до щорічника здійснювався на основі обов'язкового примірника, що надходить до фондів НПБУ. У виданні подаються відомості про:

- державні (національні) посібники;
- окремо видані бібліографічні покажчики: ретроспективні й поточні, науково-допоміжні, професійно-виробничі та рекомендаційні, бібліотечно-каталожні, видавничо-книготорговельні, універсальні й галузеві (за винятком бібліографії «малих» форм, листівок);
- покажчики змісту до періодичних видань;
- бібліографічні огляди, методико-бібліографічні матеріали, котрі містять розгорнуті списки літератури;
- посібники, що реєструють праці організацій, наукових установ;
- біобібліографічні покажчики;
- найзначніші прикнижкові й пристатейні бібліографії та бібліографії в підрядкових примітках.

У щорічник не включалися списки до методичних розробок ВНЗ, прикнижкові та пристатейні списки літератури, які містять менше 100 назв. Однак, усвідомлюючи, що ця грань є умовною, упорядники залишили за собою право робити виняток у випадках, коли список становить інтерес завдяки актуальності проблеми, тематики.

Бібліографічні записи у посібнику групуються відповідно до таблиць «Універсальної десятикової класифікації».

Упорядники допускають певну свободу при деталізації зібраного матеріалу. Вони формуватимуть нові рубрики у разі необхідності представити актуальні теми. У випадку відсутності інформації з певних галузей знань, деякі розділи можуть бути розроблені менш детально.

Бібліографічний опис подається зі всіма основними та факультативними елементами, у примітках міститься інформація щодо наявності допоміжних покажчиків.

Для зручності у користуванні складено іменний покажчик, де відображаються прізвища авторів, укладачів, редакторів, а також осіб, яким присвячено матеріали, та абетковий покажчик бібліотек та інших установ, інформацію про видання котрих вміщено в посібнику.

Цільове призначення щорічника досить широке. Ця праця надасть суттєву допомогу працівникам бібліотек та інформаційних установ при комплектуванні і доукомплектуванні довідково-бібліографічних фондів; буде необхідним джерелом інформації для укладачів при плануванні роботи; допоможе в інформаційно-бібліографічному обслуговуванні користувачів (забезпечить складний бібліографічний пошук); запропонує вихідний матеріал бібліографознавцям для прогнозування розвитку бібліографії й створення її історії. На основі покажчика можна створити бібліографічну базу з регулярним поповненням джерел і вдосконаленням пошукових засобів. Також він допоможе спеціалістам різних галузей науки зорієнтуватись у масиві бібліографічних праць, які можна використати у практичній та науковій діяльності.

Познайомитися з посібником можна на сайті НПБУ (<http://www.nplu.org>).

Список використаної літератури

1. Мамонтов М. А. Библиотечная энциклопедия / М. А. Мамонтов ; Рос. гос. б-ка ; Ю. А. Гриханов (гл. ред.). – М., 2007. – С. 120–121.
2. Заморіна Т. Бібліографія бібліографії – важливе джерело інформації про бібліографічні ресурси України / Т. Заморіна // Вісн. Книжк. палати. – 2008. – № 2. – С. 11–12.
3. Моргенштерн И. Г. Метабиблиография (библиография библиографии) / И. Г. Моргенштерн // Библиография. – 2007. – № 5. – С. 135–139.

4. Моргенштерн И. Г. Общее библиографоведение : учеб. пособие / И. Г. Моргенштерн. – СПб., 2006. – 208 с.

5. Промська О. Л. Бібліографія бібліографії : термінологічний аспект / О. Промська // Вісн. Книжк. палати. – 2007. – № 3. – С. 22–24.

6. Рибчинська Н. Загальноукраїнський характер метабібліографії західноукраїнських бібліографів першої половини ХХ ст. / Н. Рибчинська // Записки Львів. наук. б-ки ім. В. Стефаніка / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаніка ; редкол. : М. М. Романюк (відп. ред.) [та ін.]. – Л., 2008. – Вип. 1 (16). – С. 317–329.

БІОБІБЛІОГРАФІЧНІ ПОЕМИ

Михайло Красиков – вчений, краєзнавець, поет : біобібліогр. покажч. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка ; уклад. Т. О. Сосновська, В. О. Ярошик. – Х., 2008. – 103 с. – (Краєзнавці Слобожанщини).

Олександр Юрійович Лейбфрейд : (до 90-річчя з дня народж.) : біобібліогр. покажч. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка ; уклад. В. О. Ярошик. – Х., 2000. – 86 с. – (Краєзнавці Слобожанщини).

ЗАВДАННЯ будь-якого біобібліографічного покажчика – створити цілісний образ особистості, якій його присвячено. Структура таких видань давно склалася: коротка передмова, хронологія життя та творчості діяча, перелік бібліографічних записів джерел, що стосуються його творчого доробку, допоміжні покажчики. Таким чином і складається образ: суворий кабінетний вчений в оксамитовій шапочці пише щось за столом, заваленим паперами та книжками. І чим товстіший покажчик, тим більшим здаватиметься читачеві той стіл й тим нуднішим виглядатиме сам вчений... І дуже важко побачити за цим виданням живу людину – для цього існують інші друки, наприклад, мемуари чи белетризовані біографії.

Спробою трохи відійти від звичного біобібліографічного покажчика є серія видань ХДНБ ім. В. Г. Короленка «Краєзнавці Слобожанщини». В ній уже вийшли посібники, присвячені відомим знавцям Харківщини, – О. Лейбфрейду, Т. Шерстюк, В. Берліну, Г. Кашириній та ін.

Відомо, що краєзнавець – це не професія, а спосіб життя, особливим чином організоване і спрямоване мислення, один із видів патріотизму. Серед відомих краєзнавців – вчені, лікарі, педагоги, історики, бібліотекарі, мистецтвознавці, сенсом життя яких став пошук, дослідження невідомих сторінок історії рідного краю. Краєзнавець-дослідник часто у чомусь йде попереду вченого, привертає увагу спеціалістів до нових тем. Зрозуміло, що це людина емоційна, захоплена, невідступна у своєму пристрасному бажанні дістатися істини та поділитися своїми відкриттями з усіма. Треба зазначити, що читацька аудиторія видань, присвячених таким людям, є значно ширшою, ніж звичайна біобібліографія, призначена для науковців та відповідної аудиторії. Таке видання цікаве і для вченого, і для сільського вчителя, і для аматора-дослідника. Тому біобібліографічний покажчик, який відкриває надбання дослідника-краєзнавця та літературу про нього, повинен відобразити саме образ захопленого дослідника, натхненного шукача духовних скарбів рідного краю.

Вже при підготовці одного з перших покажчиків, присвяченого харківському архітектору О. Лейбфрейду, перед відділом українки ХДНБ ім. В. Г. Короленка постало завдання не тільки всебічно висвітлити діяльність відомого

вченого, педагога та краєзнавця, а й надати пересічному читачеві

Т. Бахмет

емоційний поштовх, зацікавити його особистістю та працями Лейбфрейда. Завдання це цілком вмотивоване: більше двадцяти років при відділі працює клуб краєзнавців, який згуртував велику кількість дослідників.

У покажчику є й традиційна передмова, і хронологія життя й діяльності, акуратно та точно описані праці науковця, опубліковані в багатьох виданнях України і Росії. Незвичним для читача є включення в додаток до посібника кількох малюнків вченого. Серед них – графічні реконструкції харківських будинків, замальовки з численних мандрівок дорогами Радянського Союзу, кілька останніх малюнків з Німеччини. Завдяки цьому додатку сухий покажчик набув особистісного забарвлення, перетворився на теплу розповідь про архітектора, його справи й досягнення.

Останній біобібліографічний покажчик із серії «Краєзнавці Слобожанщини» присвячений одній із знакових постатей сучасного Харкова – культурологу, фольклористу, етнографу, поету, літературознавцю, редактору, педагогу Михайлу Красикову. Видання було підготовлено до 50-річчя від дня народження вченого, невідомого дослідника Слобожанщини. Його автори – Т. Сосновська та В. Ярошик – відомі фахівці-бібліографи, за плечима яких не одне бібліографічне видання.

У посібнику досить повно представлено здобутки М. Красикова як науковця і поета. Сюди ввійшли бібліографічні записи окремих видань та публікацій у наукових та популярних збірках, у центральній пресі й малотиражних друках за 1981–2008 рр. Цікаво, що поряд із бібліографічними описами друкованих джерел наведено, за наявності, і описи їхніх електронних аналогів. Бібліографічні записи супроводжуються стислими анотаціями або (при необхідності) коментарями, які стосуються якості наданої в описаному джерелі інформації.

Матеріал покажчика укладачі розташували за тематико-хронологічним принципом. Його розділи розкривають окремі сфери діяльності М. Красикова. Тут є розділ, присвячений літературознавчій діяльності вченого, в який вміщено відомості щодо публікацій статей про О. Пушкіна, Т. Шевченка, Л. Толстого, Б. Чичибабіна, М. Кульчицького та ін. Окремий підрозділ включає рецензії та відгуки Красикова-літературознавця. До розділу «Праці з фольклористики та етнології» ввійшли публікації про дослідження субкультур, слобожанського фольклору, про видатних етнографів і фольклористів – П. Іванова, М. Сумцова, Д. Яворницького, В. Скуратівського. Окремими підрозділами виділено культурологічні статті та есе науковця, музеєзнавчі публікації, роботи з педагогіки, книгознавства, бібліотекознавства, краєзнавства. Багатогранність природи вченого підкреслюють